

Budgetpropositionen 2008

NATIONAL- EKONOMISKA FÖRENINGENS FÖRHANDLINGAR

2007-09-21

Sammanfattade av
Birgi Flippa,
Karin Sirén och
Pirjo Furtenbach

Gabriel Urwitz

Mina damer och herrar! Jag förklarar medlemsmötet öppnat. Detta är en av föreningens största begivenheter – när vi får höra finansministern berätta om budgetpropositionen och vad den innehåller. Vi är tacksamma att du har kommit hit, Anders. Vi vet att du har en otroligt full kalender för närvarande och springer från möte till möte.

Tanken är att Anders Borg börjar med ca 40 minuters inledning. Sedan har vi två opponenter – om man får kalla dem så – Nils Gottfries från Uppsala och Robert Bergqvist från SEB. Därefter får Anders en chans att kommentera och sedan ska vi försöka släppa in publiken.

Anders Borg

Tack för inbjudan att komma hit och tala. Den budgetprocess vi har gått igenom kommer troligtvis att vara den tuffaste under mandatperioden. Vi har haft 14 överläggningar i partiledarkretsen och vi har förhandlat i över 100 timmar sammanlagt sedan den 6 augusti.

Skälen till att det har varit en särskilt omfattande process är flera. Ett är att inriktningen i politiken sedan regeringsskiftet har utgått från tidigare uppgörelser som t ex i Bankeryd och Högfors, gjorda i ett annat ekonomiskt läge. I dessa uppgörelser hade vi under flera månader förberett förhandlingarna och gjort beräkningar i olika modeller för att kvalitetssäkra politiken. Den här gången hade vi en budgetprocess där vi var tvungna att i huvudsak finansiera våra förslag för att värna stabiliteten. Att få allt på plats under en månads tid är en tuff process och innebär en rejäl ansträngning.

Inriktningen i budgeten hänger samman med det ekonomiska läget. Det är i lägen som detta som regeringar har begått allvarliga ekonomisk-politiska misstag. Tydliga exempel är det sena 1980-talets budgetar, som inte var tillräckligt strama och inte tillräckligt inriktade på en arbetsutbudsorienterad politik. I stället presenterade man alltför många reformer, vilka förvärrade en redan het arbetsmarknad och ett högt kostnadstryck. Det är en typ av misstag man lätt begår när tillväxten är god. Pengarna väljer in i statskassan och förslagen som läggs fram ökar ofta utgifterna och driver på efterfrågan.

Jag tror att skälet till att vi lyckats åstadkomma en så pass stram och utbudsorienterad budget är att Sverige har ett politiskt minne. Få vill återuppleva växande obalanser och påföljande problem med de offentliga finanserna.

En naturlig del av budgetprocessen är att det kommer förslag som tillsammans innebär stora utgiftsökningar och inkomstminskningar. Många av förslagen är bra. Det är lätt att argumentera för ökade resurser för t ex hjälpmedel för människor med funktionshinder i Sverige. Det finns pensionärer som har alldeles för låga inkomster. Det finns också behov av sjukvård, barnomsorg, skola, forskning och infrastruktur. Det normala i budgetprocessen är att man identifierar ett samlat reformbehov som vida överstiger det tillgängliga budgetutrymmet. Den här gången visste vi att reformutrymmet var ytterst begränsat av det enkla skälet att om vi gjorde omfattande reformer skulle det riskera att bidra till att högkonjunkturen övergår i en överhettning.

Ytterligare ett skäl till att det har varit en mer omfattande budgetprocess än normalt sett är att vi nu befinner oss i en situation då det är rätt läge att ta de svåra besluten, som av en del kan upplevas som tuffa. Låga opinionssiffror är mer

acceptabla för en regering i början av en mandatperiod och det är då långsiktigt riktiga beslut ska drivas igenom. I val utvärderas vad man har gjort under hela mandatperioden. Det är nödvändigt att utnyttja det politiska mandat man har fått av väljarna för att göra ett antal saker som både uppfattas som tuffa och strama, men som bidrar till att vi klarar att bryta utanförskapet, få fler i jobb och lägga grund för högre uthållig tillväxt. Besluten kan inte tas om ett eller två år. Då kommer vi att vara i en annan politisk och ekonomisk situation. Nu har vi god tillväxt och högt resursutnyttjande och uppgiften är att föra en politik som gör att konjunkturen vårdas, sysselsättningen ökar och arbetslösheten sjunker.

Dessutom är det viktigt att genomföra de reformer som förbättrar ekonomins funktionssätt så fort som möjligt, för att de ska hinna ge positiva effekter under mandatperioden. Då måste utbudsreformerna göras nu, så att de hinner verka i ekonomin redan under 2008 och 2009.

Jag har läst Kjell-Olof Feldts *Alla dessa dagar*. Jag har inte tänkt skriva uppföljaren. Vi har i Allians för Sverige ansvarsfulla partiledare som minns vad som hände under 1980- och 1990-talen. Det är ett starkt institutionellt minne. Jag har som finansminister förmånen att kunna dra fördel av att Kjell-Olof Feldt har delat med sig av sina erfarenheter. Vi ska inte på nytt hamna i en överhettning som bidrar till att det uppkommer obalanser och finansiella bubblor som i sin tur leder till att nästa lågkonjunktur blir längre och djupare. Detta är viktigt. Det minnet har svensk politik i dag. Det är viktigt att vårda denna insikt. Detta var en kort inledning om var vi är någonsans och förutsättningarna för budgetarbetet.

Låt mig också säga någonting om det ekonomiska läget innan jag går vidare in på åtgärderna. Vi har en finansiell oro i

världen. Några av er minns 1997 då krisen i Asien fick återverkningar också på de finansiella marknaderna i Sverige. Vi har också upplevt liknande finansiell oro vid Rysslandskrisen 1998 och i samband med problem i Argentina och Brasilien. Vid dessa tillfällen har den finansiella turbulensen i hög grad kommit att påverka Sverige. Det är ingen som kan hävda att Asienkrisen eller Rysslandskrisen i sig hade någonting med Sverige att göra, men de påverkade ändå Sverige. Sverige uppfattades som en högrisknation. När handlare och förvaltare analyserade sina portföljer och konstaterade: ”Okej – vi måste gå ned i risk. Vad gör vi? Vi måste minska våra placeringar i Sverige.”

Den här gången har Sverige hittills inte drabbats lika hårt. Min bedömning – och den bedömning Riksbanken, Finansinspektionen och andra berörda myndigheter också gör – är att läget än så länge är väsentligt mer stabilt än vid tidigare liknande tillfällen. Det är viktigt. För detta ska andra än jag ha huvuddelen av loorden. Här ska Göran Persson, Erik Åsbrink och andra som har sett till att vi har återetablerat stabilitet i svensk ekonomi ha en stor del av äran. Vi har en självständig centralbank som värnar prisstabilitet. Vi har sunda offentliga finanser med överskott och minskande skuldsättning inom offentlig sektor. Vi har ett stabilt finansiellt system på ett annat sätt än vi har haft tidigare. Allt detta är viktiga investeringar som vi har gjort tidigare och som nu är av avgörande betydelse för att stabiliteten i svensk ekonomi är bättre etablerad.

Det är viktigt att ha betydelsen av den makroekonomiska stabiliteten med sig i bakgrunden. Om vi inte värnar våra stabilitetsinvesteringar är risken stor att vi åter hamnar i sitsen att när det blåser i Asien börjar det storma i Sverige. Den senaste tidens finansiella oro är en påminnelse om att man bygger stabilitet i goda tider. Sedan har man en avkast-

Tabell 1
Försörjningsbalans.
Procentuell volym-
förändring

	2006	2007	2008	2009	2010
Hushållens konsumtion	2,8	3,0	3,8	3,2	2,3
Offentlig konsumtion	1,8	1,6	1,0	0,3	0,1
Fasta bruttoinvesteringar	7,9	9,4	4,6	3,5	3,4
Lagerinvesteringar*	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Export	8,7	5,3	6,0	6,0	6,0
Import	7,9	7,4	6,5	6,5	6,3
BNP	4,2	3,2	3,2	2,5	2,2
BNP, kalenderkorregerad	4,5	3,4	3,0	2,5	1,9

* Bidrag till BNP-tillväxt, procentenheter

Källa: Finansdepartementet.

ning på den i dåliga tider. Om man inte vårdar stabiliteten i goda tider vet man precis vad som händer nästa gång det blir finansiell oro.

Sverige ska aldrig igen vara ett land med snabba och tvära kast på marknaderna och där alla politiska risker anses viktiga för vart ekonomin är på väg och därför måste tolkas av marknaderna, med stora svängningar som följd. Sverige ska inte vara ett sådant land. Sverige ska vara ett stabilt land.

Sverige ska vara ett land som är nästintill tråkigt för finansiella placerare. Sverige ska vara det naturliga valet för dem som är ute efter trygga placeringar. Det innebär lite lägre räntor och inte lika stor avkastning, men stabilitet. Sverige ska vara en stabil, välorganiserad nordisk välfärdsstat med hög sysselsättning och låg arbetslöshet, där det samtidigt ständigt kommer fram nya entreprenörer och företag som kan sälja internationellt konkurrenskraftiga produkter och lösningar.

Låt mig säga några ord om svensk ekonomi just nu. Det går bra för Sverige. Sysselsättningen ökar snabbt. Arbetslösheten går ned. Det utanförskap vi har sett byggas upp under 30 år minskar nu för första gången på ett tydligt sätt. Det sker naturligtvis mot bakgrund av en global ekonomi som i grund och botten fungerar väl. Vi har en tillväxt i inte

minst icke-OECD-länderna och de asiatiska länderna som gör att Sverige även de närmaste åren kommer att möta en relativt god efterfrågan på sina exportmarknader. Den kommer sannolikt att förr eller senare avta något. Finansiell turbulens, av den dignitet som vi har sett på den amerikanska bolånemarknaden och som vi nu ser i England, har naturligtvis effekter. Om de ansvariga myndigheterna och institutionerna sköter detta rätt är sannolikheten för en balanserad inbromsning god.

I svensk ekonomi har vi starka underliggande faktorer (se tabell 1). Sysselsättningen stiger. De disponibla inkomsterna förväntas i år bli de bästa på många år. Löneavtalen ger betydande reallöneförbättringar. Investeringarna är stora – inte minst i kommunerna – och byggsektorn går som tåget.

En risk är alltid att man underskattar svängningarna. Det kan bli så att världskonjunkturen nu bromsar in snabbare än man tror och modellerna förutsäger. Då kommer investeringar, lagerinvesteringar och nettoexport att utvecklas anorlunda och då kan vi få en något svagare utveckling. Trots riskbilden ser det hyfsat bra ut framöver. Det ser ut att bli en viss inbromsning därför att vi har slagit i kapacitetstaket, men det är en försiktig inbromsning som sker samtidigt

som det blir fortsatt relativt god tillväxt.

Utanförskapet, mätt som öppen arbetslöshet, total arbetslöshet, sjukskrivna, latent arbetslösa och förtidspensionärer, har minskat med en bra bit över 100 000 sedan augusti förra året. Det är en betydande framgång. Delar av denna utveckling beror på andra saker än regeringens åtgärder.

Värt att notera är att vi nu tycks vara på väg att bryta sambandet med ökade sjukskrivningar i högkonjunktur. Sveriges ohälsotal och utanförskap har byggts av två processer. Den ena är att vi i goda tider har fått fler som är sjukskrivna och sedan har gått in i förtidspension för att inte komma tillbaka. Den andra processen som bidragit till att utanförskapet trendmässigt ökat är att arbetslösheten ökat varaktigt i samband med dåliga tider. AMS-åtgärderna har expanderats och sedan har vi inte riktigt fått tillbaka dessa personer i arbete, vilket inneburit att vi etablerat oss på en ny, högre arbetslöshetsnivå. På så sätt har utanförskapet vuxit både i goda och dåliga tider. Bryter vi dessa samband är det historiskt.

Att den öppna arbetslösheten nu går ned är glädjande men knappast förvånande, eftersom vi har en god konjunkturutveckling. Det som är mer överraskande är att sjukfrånvaron det senaste året har minskat med 25 000 personer. Vi har alltså den starkaste arbetsmarknaden på många år och sjukfrånvaron fortsätter att minska. Vi följer noggrant utvecklingen av korttidsfrånvaron. Hittills har vi inte sett mönstret från tidigare år, med ökad korttidsfrånvaro i servicesektorer och ofentlig sektor. Det fanns en svag sådan tendens i det första kvartalets siffror och under andra halvan av 2006. I det andra kvartalets data som kom i slutet på sommaren ser vi inte alls det mönstret. Vi kan ännu inte säga det med säkerhet, men det kan vara så att vi är på väg att bryta ett trettiårigt mönster.

Man ska som sagt vara försiktig. Det

kan vara så att andra strukturella faktorer – att försäkringsadministrationen har stramats åt och ersättningsnivåerna har sänkts – översköljer det konjunkturella sambandet mellan arbetslöshet och sjukfrånvaro. Det är en viktig frågeställning som vi får fortsätta att arbeta med analytiskt.

Med 150 miljarder kr i överskott i statsbudgeten för 2010 skulle man nu kunna sänka skatter och göra många av de utgiftsreformer man skulle önska. Det är dock inte möjligt. Vi har tydliga restriktioner – finanspolitiska mål och ett högt resursutnyttjande som inte får tillåtas leda till obalanser och överhettning – och vi tar dem på största allvar. Vi kompromissar inte utan kommer att klara alla mål för finanspolitiken. Risken för överhettning illustrerar också svensk ekonomis problem. Samtidigt som vi har mer än en miljon människor utanför arbetsmarknaden har vi en stigande arbetskraftsbrist. Det går inte ihop. Det är en stor utmaning att i grunden förbättra ekonomins funktionssätt. Det är det vi strävar efter att göra. Något annat vore oansvarigt.

Det är naturligtvis djupt bekymmersamt att dessa förhållanden kan existera samtidigt. Det är ett uttryck för att det finns strukturella inslag i både sjukfrånvaro och arbetslöshet som man måste möta med strukturella åtgärder som inte är konjunkturella och inte kortsiktiga. Det vore ur både politiska och ekonomiska hänseenden djupt oklokt att göra någonting som leder till obalanser och överhettning.

Erfarenheten från praktikerna visar att om man får en överhettning får man en djupare och mer varaktig nedgång, eftersom man t ex måste ta sig ur felinvesteringar och andra felaktiga beslut. Trots att det är svårt att visa det forskningsmässigt, är jag övertygad om att det är sant. En överhettning förlänger och fördjupar lågkonjunkturen. Där-

Tabell 2
Balanserad finans-
politik. Miljarder kr

	2008	2009	2010
Reformer	18,4	22,2	21,9
Finansieringar	15,2	17,8	18,4
Effekt på offentliga sektorns finansiella sparande	-3,3	-4,4	-3,5

Källa: Finansdepartementet.

för är uppgiften för finanspolitiken att vårda konjunkturen så att den förblir en period av uthållig och hög tillväxt, med allt vad det medför av högre sysselsättning och lägre arbetslöshet.

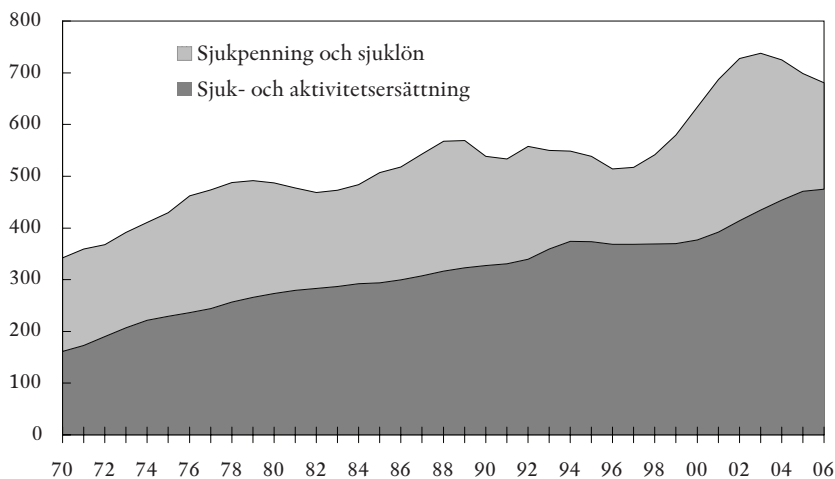
Långsiktiga problem måste mötas med åtgärder som också bidrar till att hantera de kortsiktiga utmaningarna. Det omvända gäller också; kortsiktiga problem måste lösas på ett långsiktigt riktigt sätt. Vi har långsiktiga utmaningar som handlar om demografi, globalisering och klimatfrågor. När vi löser kortsiktiga konjunkturproblem måste vi försöka göra det på ett sätt som också bidrar till att lösa de långsiktiga strukturella problemen. Vi skulle naturligtvis kunna nöja oss med att möta ett högt resursutnyttjande med en stramare finans- och penningpolitik. När ekonomin har gått igenom en konjunkturcykel betyder det emellertid att man är tillbaka på samma arbetslöshets- och sysselsättningsnivåer som i utgångsläget. Så löser man inga problem. Vi måste i stället försöka göra saker som innebär att vi också varaktigt rör oss i rätt riktning.

Vi genomför i budgeten för 2008 flera strukturellt riktiga reformer (se tabell 2). Vi förstärker jobbskatteavdraget, som gör att det lönar sig bättre att arbeta. Vi har också lagt fram ett åtgärds paket för att det ska bli fler och bredare vägar tillbaka för sjukskrivna. Vi gör även vissa saker på arbetsmarknaden, samt satsar på kunskap och infrastruktur. Detta är också en beskrivning av den ekonomiska logiken i processen. Vi har sagt att vi inte ska kompromissa med jobbåtgärderna.

Därmed har vi ett jobbskatteavdrag på 11 miljarder kr och en sänkt a-kasseavgift på två miljarder kr för 2008. Därutöver har vi andra reformer om några miljarder. Eftersom utgångspunkten är en hög finansieringsgrad, har vi valt att genomföra åtgärder för att reducera utgifterna i socialförsäkringarna. Dessa åtgärder kan nog av vissa uppfattas som tuffa, men de är nödvändiga eftersom de långsiktigt bidrar till en bättre fungerande arbetsmarknad och ett bättre fungerande arbetsutbud. Det är strukturellt viktiga åtgärder.

Vi har även noga vägt av andra åtgärder som gör att vi klarar en ansvarsfull finansiering. Eftersom Allians för Sverige har gått till val på att satsa på skolan, förbättra äldreomsorgen, stärka rättstryggheten och bygga ut barnomsorgen, är det inte aktuellt med utgiftsminskningar på dessa områden. Vi är emellertid beredda att vrida och vända på varje skattekrona. Det finns ingenting som är "heligt" i en offentlig budget. Därför har vi landat i att ta till vara på alla de möjligheter som finns till effektiviseringar i försvarsmateriel, för att få ned materielanslaget.

Denna budget innehåller några skatteköjningar. Anledningen är att vi prioriterar fler i arbete. Därför höjer vi koldioxidskatten, alkoholskatten och tobaksskatten. Det är skatteköjningar som dessutom kan motiveras av andra skäl som bättre folkhälsa och miljö. Det är helt enkelt bättre att folk jobbar än att de skadar sig själva, sin omgivning – jag tänker inte minst på alla de sociala problem som är förknippade med alkohol

Figur 1
Ökad sjukfrånvaro
i Sverige. Antal hel-
årsekvivalenter i
sjukförsäkringen
1970–2006, sjukpen-
ning samt aktivitets-
ersättning

Källa: Finansdepartementet.

– och vår miljö. Forskning visar dessutom att det är bra för hälsan att jobba. Jag ser en moralisk logik och rimlighet i de avvägningar vi har gjort gällande dessa skatthöjningar.

När det gäller utbudsåtgärderna har vi utgått från Konjunkturinstitutets (KI) rekommendation, som säger att man bör finansiera utbudsåtgärder till 75 procent och andra åtgärder till 100 procent. I denna budget är fördelningen att regeringen föreslår åtgärder som försvagar de offentliga finanserna med 13 miljarder kr för 2008 genom förslag som ökar arbetsutbudet och fem miljarder kr på utgiftsreformer. Det blir 18 miljarder kr. Enligt KIs norm ska vi alltså finansiera utbudsåtgärderna med tio miljarder och de övriga reformerna med budgetförstärkningar på fem miljarder kr vilket har vi hållit oss till.

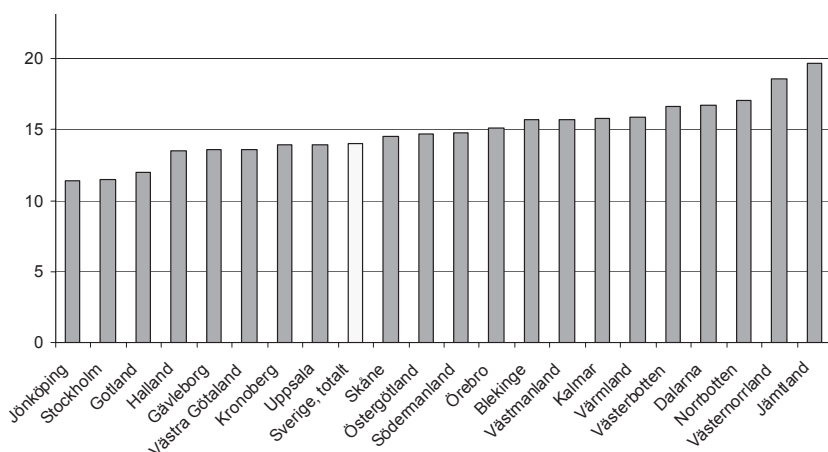
Tröskeeffekten på arbetsmarknaden – att vara eller inte vara i arbete – är av avgörande betydelse för arbetsutbudet och för att minska utanförskapet. Om vi sänker skatterna för dem som tjänar mest på marginalen har det en relativt liten effekt på arbetsutbudet. Det kan vara klokt att göra så av andra skäl, t ex för att förbättra

utbildningspremien, men det har en relativt liten effekt på arbetsutbudet. Om vi sänker skatterna på de lägsta inkomsterna blir det mer lönsamt att gå från att inte vara i arbete till att vara i arbete. Då får man en väsentligt större effekt på utanförskapet – det har erfarenheterna från andra länder som har infört liknande avdrag visat. Det är logiken i konstruktionen av jobbskatteavdraget. Det är därför vi ökar den skattefria inkomsten från 31 000 till 37 000 kr.

Tröskeeffekten är alltså långsiktigt avgörande för att minska utanförskapet, men för att öka arbetsutbudet på kort sikt, genom att få dem som arbetar att arbeta mer, måste man också minska marginaleffekten. Mest verkan ger det att minska marginaleffekten för dem som arbetar halvtid och deltid. Det är de som kan gå upp ett snäpp i arbetstid på ett lite enklare sätt. Följaktligen har vi lagt in en marginalsattesänkning på inkomster upp till 280 000 kr per år, för att få en positiv effekt på arbetsutbudet på kort sikt.

Låt mig säga något om sjukskrivningarna. Sjukfrånvaron och förtidspensionerna i Sverige har ökat under

Figur 2
Genomsnittligt antal
sjukdagar i olika län,
2006

Källa: Försäkringskassan.

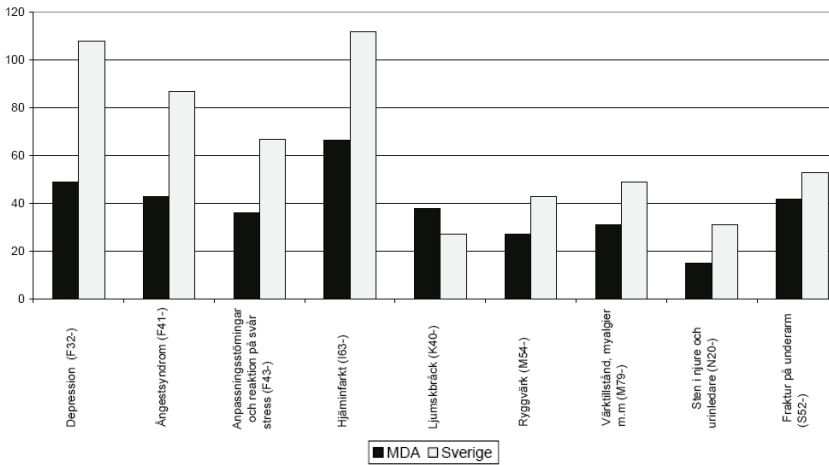
de senaste 30 åren (se figur 1). Det är en långsiktig trend, trots att vi har en friskare befolkning, har gjort medicinska framsteg och har Europas bästa arbetsmiljö. Det visar att det är någonting som inte riktigt fungerar.

Vi har ett par indikatorer på att det också finns en del annat som inte fungerar. Sjuktalet och förtidspensionerna uppvisar omotiverade geografiska skillnader (se figur 2). Det är också mycket märkligt att en och samma diagnos ger olika långa sjukskrivningsperioder beroende på var i landet patienten bor. Om man bryter vadbenet i Jönköping får man 100 dagar kortare sjukskrivning än om man gör det i Jämtland. När vi jämför över tiden ser vi att sjukskrivningstiderna för identiska diagnoser har gått upp väsentligt. Det handlar i vissa fall om förlängningar på 20-30 procent sedan tidigt 1990-tal.

I socialförsäkringsutredningen listas sjukskrivningsmönstret i olika länder (se figur 3). Det är statistik från en databas över 27 länder och 50 000 diagnoser. Där ligger Sverige i många diagnoser mellan 50 och 100 procent högre för samma diagnos.

Vad ska man göra åt dessa omotiverade skillnader och för att minska sjuktalet? Det finns i huvudsak två verktyg att arbeta med. Man kan förbättra försäkringsadministrationen eller öka självrissen. OECD har analyserat den svenska sjukskrivningsprocessen. Sverige är ett av de länder som har den svagaste försäkringsadministrationen i Europa. Vi har haft ett beslutsfattande som i slutändan landar på lokala politiker. Vi har nu gått in i en enhetlig försäkringskassa där beslut fattas av professionella personer snarare än lekmän vilket i sig är ett stort framsteg. Vi har haft otydliga eller obefintliga riktlinjer för hur lång en rimlig sjukskrivningsperiod är. Man kan få olika svar av läkare i olika delar av landet. Som socialförsäkringsutredningen har konstaterat är det möjligt att jämföra sjukskrivningsperioder för olika diagnoser inom Sverige med andra länder. Läkarna måste naturligtvis kunna avvika från de generella riktlinjerna både uppåt och nedåt, beroende på hur de bedömer patienten, men det måste finnas någon typ av rimlig norm att utgå ifrån och hålla sig till.

Finlands finansminister Jyrki Katai-

Figur 3
Mediantid för sjukskrivning, olika diagnosgrupper. Jämförelse Sverige/internationella data

Ann: MDA (Medical Disability Advisor) är en internationell databas.

Källa: Socialförsäkringsutredningen.

nen brukar säga att i Finland sjukskriver de dem som är sjuka. Så ska det naturligtvis vara. I Sverige har sjukskrivning använts till att lösa arbetsmarknadsproblem. Så ska det inte vara.

I Finland har man haft en tidsgräns. Efter tolv månader lämnar man sjukskrivningen. Erfarenheten från Finland är inte att människor därefter hamnar i socialbidrag. Istället kommer de faktiskt tillbaka till sin anställning eller hamnar i någon typ av mer långsiktigt försörjningssystem, t ex förtidspension. Porten i sjukförsäkringssystemet bör ha en ansvarsfull portvakt. Människor som har en permanent nedsatt arbetsförmåga ska naturligtvis ha en generös inkomsttrygghet. Det är en anständighet i ett modernt välfärdssamhälle. Det är inte någon stor samhällsekonomisk kostnad att de grupper som har en permanent, väl dokumenterad, nedsatt arbetsförmåga får en rimlig inkomsttrygghet. Det är inte det som är grundproblemet här. Problemet i Sverige har varit att även andra än de utan arbetsförmåga beviljats förtidspension.

Regeringen har inte velat gå så hårt fram att vi sätter en tolv månadersgräns

i sjukförsäkringen, men vi har föreslagit en ny komponent i sjukförsäkringssystemet som vi har valt att benämna långtidssjukpenning vilken ger en ersättning som motsvarar 75 procent av den tidigare inkomsten. Det är inte tänkt att denna ska kunna kombineras med tilläggsförsäkringar.

Jag tror på offentliga och generella socialförsäkringar. Vill vi bevara trygga socialförsäkringar måste vi vårda de systemen. Vi kan inte tillåta att man försäkrar bort självriskan. Då lämpar man över kostnaderna på det offentliga. Det är inte någon eftersträvarsvärd lösning att vi har parallella försäkringssystem. Jag tror att man måste vårda socialförsäkringarna så att det inte går att ta bort självriskerna. Därför är tilläggsförsäkringar problematiska.

Regeringen förslår också tydligare riktlinjer för arbetsförmågebedömningar. För att förändringarna verkligen ska fungera måste man även ha en annan komponent: bredare vägar tillbaka till arbetsmarknaden. Av de 11 000 personer som fått nystartsjobb har relativt få kommit direkt från förtidspension. Nystartsjobben har fungerat bra för att hjäl-

pa långtidsarbetslösa, men de har inte fungerat för förtidspensionärer. Därför har vi fördubblat stödet i så måtto att avräkningen av arbetsgivaravgifter fördubblas. Om det inte skulle vara tillräckligt, är vi beredda att se över och justera förslaget.

Det görs förhållandevis stora rehabiliteringsinsatser i Sverige, men effekterna har ifrågasatts. Nu ökar vi resurserna. En stor del av utgiftsreduktionerna inom ohälsoområdet förs tillbaka till sektorn i termer av företagshälsovård, förbättrad rehabilitering och öppningar för finansiell samordning. Jag tror att det är insatser som kommer att underlätta för människor och ge dem ett bättre stöd att komma tillbaka. Här har vi en tydlig logik i det vi gör. Vi förbättrar försäkringsadministrationen. Vi stärker självriskerna. Vi underlättar välgarna tillbaka genom att både förbättra vårdkomponenten och stödet genom s k nyfriskjobb.

Vår bedömning av avtalsrörelsens utfall skiljer sig inte från KIs, Riksbankens eller någon annans. Man kan argumentera för att utfallet får återverkningar på sysselsättningen. Normeringen som sattes från industrin var nog för hög för att vara förenlig med full sysselsättning. Lönenivåerna ger i sig sannolikt, inte minst i kombination med produktivhetsförsvagningen vi nu ser, en viss – men ingen radikal – dämpning av sysselsättningen under 2009 och 2010.

Avtalsrörelsen visar på vikten av att lönerna sätts med hänsyn tagen till sysselsättningen och kostnaderna för arbetslöshet. Det är därför vi förstärker kopplingen mellan avgifterna till de olika arbetslöshetskassorna och arbetslösheten inom de olika avtalsområdena. Förslaget ökar internaliseringsgraden i arbetslöshetsavgiften, från 3 till 33 procent. Det är en åtgärd som betyder att det blir mer kostsamt att teckna avtal där parterna inte tar tillräcklig hänsyn till

dem i utanförskap. Denna lösning ger parterna lite större intresse att ta hänsyn till dem som står utanför arbetsmarknaden och vill in – s k outsiders. Det betyder också att parterna får ett större ansvar för sina strukturella avtalsvillkor. När jag satt i Arbetsmarknadsverkets styrelse redovisades att det inte fanns en enda anläggningsarbetare i Jämtlands län som inte var säsonganställd. Alla anläggningsarbetare var säsongarbetslösa på vintern. Det är inte ett konjunkturellt problem, utan ett strukturellt problem, som sammanhänger med hur kostnadsstrukturen för arbetslöshet ser ut i vissa branscher. Högre internaliseringsgrad blir helt enkelt ett styrsystem för mer effektiv lönesättning. Jag är övertygad om att det på marginalen ger högre sysselsättning i förlängningen, eftersom medlemmarna inte vill att deras ombud ska teckna avtal som ger högre avgifter, via högre arbetslöshet.

Vi har en arbetsmarknad med breda fackliga organisationer som tar samhällsansvar. Genom att tydliggöra den ekonomiska incitamentsstrukturen blir det en förbättring av den svenska modellen där de som står utanför arbetsmarknaden och vill in får en större vikt.

Av den öppna arbetslösheten är nästan 100 000 personer i deltidsarbetslöshet. I dag innebär försäkringsvillkoren att det är möjligt att omkvalificera sig för arbetslöshetsersättning via deltidsarbete samtidigt som ersättning för deltidsarbetslöshet erhålles. I dag kan man vara deltidsarbetslös i upp till 18 år. Det är inte rimligt. Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring. Om vi på allvar menar att vi ska ha sociala trygghetsförsäkringar för att människor ska få en inkomstrygghet för att klara en omställning är inte en försäkring som ger möjlighet att vara i deltidsarbetslöshet i 18 år någon omställningsförsäkring. Det är ett inkomststöd.

Regeringens förslag innebär att del-

	2006	2007	2008	2009	2010
Finansiellt sparande					
Staten	0,9	1,6	1,8	2,4	3,2
Ålderspensionssystemet	1,1	0,9	0,8	0,5	0,3
Kommuner	0,4	0,3	0,3	0,2	0,1
Offentliga sektorn	2,4	2,9	2,8	3,1	3,6
Statsskuld	43,1	35,6	30,7	25,6	20,2
Konsoliderad bruttoskuld	47,0	39,7	34,8	29,8	24,5
Nettoskuld	-15,7	-17,7	-19,7	-21,9	-24,4

Tabell 3
Offentliga finanser.
Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet.

tidsarbetslöshetsersättningarna begränsas till 75 dagar, vilket innebär att det t ex är möjligt att vara arbetslös på halvtid i åtta månader. Regeringen föreslår också flera åtgärder för att underlätta för dem som är deltidsarbetslösa. Vi har öppnat jobb- och utvecklingsgarantin för vissa deltidsarbetslösa. Om man är ensamstående med försörjningsansvar kan man erhålla full ersättning genom att delta i jobb- och utvecklingsgarantin och vara på arbetsförmedlingen och söka jobb.

Vi har också i en övergångsfas öppnat nystartsjobben för deltidsarbetslösa och offentlig sektor. Genom dessa kompletterande förslag underlättas återgången till arbetsmarknaden för människor som har gått in en livssituation med ett annat regelverk än det vi nu inför. Det är viktigt att poängtera att regeringen samtidigt sänder en tydlig signal till kommunerna. Det förefaller inte minst vara dessa som haft många anställda som är deltidsarbetslösa. Nu har kommunerna gott om pengar och står inför ett generationsskifte med många pensionsavgångar. De bör därför använda sin personalresurs på ett så bra och rimligt sätt som möjligt och erbjuda dem som deltidsarbetar en chans att gå upp till heltid.

Vi ökar antalet karensdagar i a-kassan. I huvudsak är det en budgetåtgärd, som även kan motiveras med att antalet

karensdagar bidrar till att färre som förlorar ett arbete kommer in i a-kassorna och fler i stället går direkt från uppsägningsperioden till nytt jobb. Det har den fördelen att de slipper den stigmatisering som arbetsgivare upplever inför personer som kommer från arbetslöshet och a-kassa. Förslaget innebär också att arbetsförmedlingarna därmed får större möjligheter att koncentrera sig på de arbetssökande som har behov av stöd, vilket kan vara en fördel.

Vi presenterar också i budgetpropositionen en mängd andra förslag som fastighetsskatt, familjepolitik, jämställdhet och en storsatsning på infrastruktur; förslag som den tillgängliga tiden hindrar mig att diskutera. Låt mig emellertid nämna ytterligare en åtgärd som jag är övertygad om kommer att ha stor betydelse på lång sikt. Det är läsa-, räkna- och skrivareformen. När *Fler i arbete*, den grupp som Ingemar Hansson, Inga Persson och Dan Andersson deltog i, listade åtgärder mot ungdomsarbetslöshet var en slutsats att det förmodligen ger högst avkastning att satsa på det grundläggande: att tidigt lära eleverna läsa, räkna och skriva. Enkelt uttryckt är det bäst att satsa resurserna tidigt, då gör de mest nytta. Detta är emellertid en långsiktig satsning som kan väntas ge effekt om 15–20 år.

När det gäller offentliga finanser

Tabell 4
Indikatorer för de
offentliga finanserna.
Procent av BNP

	2004	2005	2006	2007
Strukturellt sparande	0,4	1,3	1,4	2,2
Akkumulerat genomsnitt faktiskt sparande från år 2000	0,7	0,9	1,1	1,3
Genomsnitt indikatorn, 7-årig (t-3, t, t+3)	0,9	1,0	1,6	2,3

Källa: Finansdepartementet.

minskar utgifterna med motsvarande fyra procent av BNP och inkomsterna med tre procent av BNP. Därför stiger överskotten. Om redovisningen hade inkluderat PPM-systemet hade vi haft 4,6 procent i överskott. Det är en mycket stark utveckling. Sverige överträffar det egna överskottsmålet med i genomsnitt motsvarande två procentenheter av BNP 2006 till 2010. I OECD-länderna är det en ovanlighet. Det normala är att man sänker skattetrycket, får underskott, sänker ekonomin och tar ned utgifterna. Vi gör detta samtidigt och jag tycker att det är väsentligt mycket bättre.

Den offentliga sektorns skuldsättning förväntas halveras de närmaste åren (se tabell 3). Sverige har de största överskotten i statsbudgeten sedan 30 år tillbaka. Regeringen åtog sig i våras att strama upp regelverket eftersom det var oklart hur överskottsmålen är relaterade till utgiftstaket och den ekonomiska utvecklingen. Det finns olika mått, varav inget är heltäckande eller perfekt. Vi använder tre olika för att få en så rättvisande bild som möjligt.

Bland annat tittar vi på hur det finansiella sparandet utvecklats i ett tillbakablickande perspektiv (se tabell 4). Överskottsmålet infördes år 2000 och det har varit det mått man använt under tidigare regeringar. Det har vissa brister som mått betraktat, men vi kan konstatera att överskotten mellan 2000 och 2006 i genomsnitt har uppgått till 1,1 procent av BNP. Problemet är att i takt

med tiden får varje enskilt år allt mindre betydelse, vilket skulle kunna öppna för en mindre ansvarsfull politik. En annan indikator är det strukturella sparandet. De närmaste åren ligger det strukturella sparandet på i genomsnitt 2,8 procent av BNP. Även om indikatorn är viktig är alla beräkningar av potentiell tillväxt och resursutnyttjande förknippade med stor osäkerhet. Vi har därför lagt till en genomsnitt indikator där vi har tittat på saldot de senaste tre åren, det innevarande året och de tre framåtblickande åren. Det ger också en möjlighet att politiskt binda sig till en bana som återför det finansiella sparandet till de mål man har fastslagit.

De långsiktiga effekterna av vår politik är svåra att beräkna (se tabell 5). Vi har utgått från tillgänglig forskning och har bl a försökt räkna både på en tröskel-effekt och en marginaleffekt. Vi har gjort försiktiga beräkningar på basis av de resultat som återfinns i forskningslitteraturen.

Finansdepartementet bedömer att den reguljära sysselsättningen ökar med ca 200 000 personer under de närmaste åren – varav 110 000 kommer som en följd av regeringens jobbpolitik. En betydande del av sysselsättningsökningen beror på den underliggande styrkan i svensk ekonomi och på konjunkturen. Den strukturella sysselsättningsökningen kommer naturligtvis att slå igenom gradvis under de kommande åren.

Den förra regeringen genomförde

	BP 07	VÅP 07	BP 08	Summa
Sysselsättning, %	2,5	0,1	0,7	3,3
Arbetslöshet, p.e.	-0,4	-0,4	-0,1	-1,0
Arbetade timmar, %	3,1	0,1	1,0	4,1
BNP, %	2,3	0,0	0,6	2,9

Tabell 5
Långsiktiga effekter av regeringens politik. Förändring i procent respektive procentenheter

Källa: Finansdepartementet.

åtgärder som gällde arbetsrätten, rätt till heltid och säsongsanställning, höjd a-kassa, höjd sjukersättning och vissa höjda skatter som påverkar den långsiktiga sysselsättningsnivån. Det är åtgärder som dämpar den uthålliga sysselsättningsnivån och minskar den jobbtillväxt som i dag är förenlig med prisstabilitet. Denna regering å andra sidan vidtar åtgärder som konkret leder till att ekonomins funktionssätt förbättras.

Inkomstspridningen minskar något mätt med Gini-koefficienten, huvudsakligen beroende på att kapitalvinster nu bedöms falla. Vi kan dessutom titta på välfärd i en bredare bemärkelse. Ett mått på välfärd är människans möjligheter att via olika resurser styra sitt eget liv och göra sina egna livsval. Det fångar vad välfärd egentligen innebär. Det går inte att koppla isär välfärd, jämna livschanser och jämn inkomstfördelning från arbete och sysselsättning. Genuin välfärd handlar med andra ord om jobb. Om människor är på arbetsmarknaden får de bättre löneutveckling, får i större utsträckning delta i kompetensutveckling och erhåller också högre pensioner. Om de är på arbetsmarknaden finns också andra välståndseffekter som kommer dem till del. Arbetslöshet är även förknippad med många andra sociala problem som också har negativa effekter i välfärdstermer.

Kan vi höja sysselsättningen och varaktigt pressa tillbaka arbetslösheten och utanförskapet, för vi också en poli-

tik som är rättvis i begreppets mest genuina mening. Det är min övertygelse. Ett samhälle som byggs på full sysselsättning som grund, är ett mer rättvist samhälle än ett samhälle som präglas av massarbetslöshet och utanförskap. Det är den uppenbara moraliska hållningen i det vi gör. Vi ska återupprätta full sysselsättning. Därmed bygger vi ett samhälle som håller ihop.

Nils Gottfries

Det vi gör i den ekonomiska politiken bör bedömas mot bakgrund av två stora utmaningar som vi måste hantera under de närmaste årtiondena.

En utmaning är den stora förändringen i demografin. Antalet personer i åldern 65+ per person i åldern 20-64 beräknas enligt SCB öka från ungefär 0,3 till ungefär 0,45 de närmaste 30 åren. Det är en ökning med ca 50 procent! Till det kommer att ungdomarna tar allt längre tid på sig innan de kommer i gång att arbeta. Det ökade antalet äldre kommer att ställa stora krav på vård och omsorg. Produktivitetstillväxten är låg i vård och omsorg. Om fler ska jobba med vård och omsorg och om deras löner ska följa den allmänna löneutvecklingen och betalas med skattemedel måste skatterna öka som andel av BNP, eller så måste värden försämrats. Problemet löses inte av att vi har en snabb produktivitetstillväxt i den privata sektorn. Det handlar om hur många som jobbar och hur många som inte jobbar.

Vi har genomfört en pensionsreform som gör pensionssystemet ”finansIELlt stabilt”, som man säger. Det innebär att det finns tydliga regler för hur bördorna ska fördelas vid olika tänkbara utfall i framtiden. Det är bra, men det innebär inte att det inte blir några påfrestningar. Om pensionärerna blir fler och deras inkomster ska följa den allmänna inkomstutvecklingen ökar pensionskostnaderna i förhållande till BNP. Pensionskostnaderna betalas i huvudsak av dem som jobbar. Om vi ska kunna behålla det välfärdssystem vi har måste vi bryta den trend mot minskad sysselsättning vi haft de senaste årtiondena. Det handlar om minskad arbetslöshet och ökat arbetskraftsdeltagande i alla åldrar.

Den andra stora utmaningen gäller energiproduktion och energianvändning i framtiden. Global uppvärmning, vikande oljeproduktion och ökad efterfrågan på energi från växande ekonomier pekar alla på att vi radikalt måste minska vår användning av fossila bränslen. Om vi ska hindra att världstemperaturen stiger mer än två grader och om Sverige ska ta en rimlig andel av ansvaret bör enligt Vetenskapliga rådet för klimatfrågor utsläppen minska med ca 20-25 procent till 2020 och med 70-85 procent till 2050, för att mer eller mindre upphöra i slutet av seklet (Vetenskapliga rådet för klimatfrågor 2007).

Detta är dramatiska utmaningar. Ju snabbare vi tar itu med dem, desto bättre.

Regeringen genomför en rad åtgärder som går ut på att det ska löna sig att arbeta. Alla dessa åtgärder har naturligtvis inte studerats i forskningen, men en del har studerats ganska utförligt. Att sänkt a-kassa höjer jämviktssysselsättningen får anses som väl dokumenterat. Makrostudier visar på ganska stora effekter. Tio procentenheters sänkning av a-kassan skulle minska jämviktsarbetslösheten med någon procentenhet

(se Nickell m fl 2005 och Forslund m fl 2007). Ekonomiska incitament spelar roll även när det gäller andra bidragssystem. Jag tror, tyvärr, att man i alla försäkringssystem behöver ett tydligt element av självrisk. Det gäller speciellt i de fall då övervakningen är ofullständig och utfallet i betydande grad beror på vad individerna själva gör. Detta gäller t ex a-kasssystemet. Man kan därför vänta sig ganska avsevärda långsiktiga effekter på sysselsättningen av regeringens utbudsstimulerande åtgärder.

Mot den här bakgrunden håller jag också med om vad Anders Borg sa om att försäkra bort självrisker. Man bör inte tillåta individer eller fackföreningar att försäkra bort självrisker hos någon annan när det är staten som står för själva försäkringen.

Jag stöder också strategin att sänka arbetsgivaravgiften för vissa utvalda grupper med en svag ställning på arbetsmarknaden. Empiriska studier visar att åtgärder som går ut på att sätta folk i arbete ofta är effektivare för individen än traditionella arbetsmarknadsprogram.

Men blir det fler jobb av detta? Om man ser till arbetsmarknaden som helhet, hur blir det då? Om person B tar ett jobb på grund av sänkta arbetsgivaravgifter eller sänkt a-kassa så tar han väl bara ett jobb som person A annars skulle ha fått? Visst, så är det naturligtvis på kort sikt. Företagen anställer inte mer folk än de behöver för att producera det som efterfrågas på varumarknaden (se Carlsson m fl 2006). Men huvudpoängen med den här strategin är inte att en sänkt arbetsgivaravgift för vissa individer, eller sänkt a-kassa, i sig skapar några nya jobb. Poängen är att person B är med och konkurrerar om jobben och då kan sysselsättningen stiga när väl efterfrågan ökar utan att det blir press uppåt på lönerna. Efter att B har anställts finns A kvar att anställa. Men om B inte söker jobb, eller inte kan konkurrera om job-

bet, kommer företagen att bjuda över varandra för att locka till sig A. Då stiger lönenivån och konjunkturuppgången bromsas.

Det här resonemanget visar på värdet av att genomföra utbudsstimulerande åtgärder i ett läge då efterfrågan stiger. Man kan bara gratulera regeringen till att man har fått och även förmått utnyttja det här tillfället att genomföra sina utbudsstimulerande åtgärder.

Då är det desto märkligare att man samtidigt genomför ett par åtgärder som tydligt *minskar* det effektiva arbetsutbudet. Vårnadsbidraget uppmuntrar föräldrar att lämna arbetsmarknaden. För kommunen kan det kanske gå jämnt upp eftersom man sparar in kostnaderna för daghemsplatser. En del föräldrar föredrar kanske att vara hemma även om det minskar deras inkomster. Då är det deras val, kan man tycka. Problemet är att varken kommunen eller föräldrarna tänker på bortfallet av skatteintäkter till staten i form av moms och arbetsgivaravgifter när föräldrarna stannar hemma. Det är ett viktigt skäl till att vi subventionerar barnomsorgen, att den ökar föräldrarnas arbetsutbud och då kommer det in skatteintäkter som föräldrarna själva inte får. Men vårnadsbidraget har precis motsatt verkan.

Förändringarna i fastighetsskatten minskar också det effektiva arbetsutbudet därför att rörligheten minskar. Räntan på uppskov är en flyttskatt. Varje gång jag flyttar får jag pengar i näven och då är skattmasen där och ska ha sin andel. Om jag flyttar och skaffar mig ett uppskov på 1,2 miljoner kr får jag sedan betala 500 kr i månaden i flyttskatt. Det slipper jag däremot om jag bor kvar. Kom inte och säg att detta inte minskar rörligheten på arbetsmarknaden! Och pengarna, de går till stor del till att sänka skatten för de som har de dyraste husen och, i de flesta fall, också de högsta inkomsterna.

Man genomför tuffa förändringar i bidragssystemen som kommer att drabba enskilda personer. Man säger att vi måste bryta trenden mot minskad sysselsättning, vi måste stärka incitamenten att arbeta. Jag kan förstå den logiken. Men då är det märkligt att man samtidigt inför ett bidrag som minskar arbetsutbudet, en flyttskatt som minskar rörligheten på arbetsmarknaden och en sänkning av fastighetsskatten för de allra rikaste.

Jag ska säga något kort om lönebildningen. Den är naturligtvis, som alltid, en nyckelfråga för arbetsmarknaden. I teorin är idén att koppla a-kasseavgiften till arbetslösheten ett elegant sätt att få fackföreningar att ta hänsyn till att högre löner leder till ökad arbetslöshet. (Tidiga analyser av detta gjordes av Holmlund och Lundborg 1988, 1989.) Det är också fördelningsmässigt en sympatisk åtgärd därför att det blir de med höjda löner, de sysselsatta, som får betala för den högre arbetslösheten. Det är mer rimligt än att straffa de arbetslösa för att lönerna stiger. Om man har ett system med fristående a-kassor, som vi har i Sverige i dag, är det konstigt att staten ska betala nästan alltihop. Samtidigt finns det en risk, om avgifterna stiger, att folk lämnar a-kassan. A-kassan är ett försäkringssystem som vi vill att folk ska vara med i. Jag kan inte detaljerna här, men idealt skulle man vilja ha en hög internaliseringseffekt på marginalen, som håller tillbaka lönerna, utan att a-kasseavgiften blir så hög att folk lämnar a-kassan. Men hur fungerar detta i praktiken? Det blir ett spännande och knepigt forskningsprojekt att utvärdera effekterna av dessa åtgärder.

När det gäller energifrågan är det slående hur även borgerliga politiker lätt faller in i ett planekonomiskt tänkande. Vi ger 5 miljoner kr till försök med småskalig produktion av ditt och datt och 10 miljoner kr till utveckling av

ett nytt och skojigt sätt att spara energi. Man låter ibland lite grann som de gamla sovjetledarna som brukade veckla in sig på produktionstekniska detaljer när de egentligen borde ha pratat om ekonomiska incitament. Det är inte så man styr en marknadsekonomi.

Den liberala lösningen är att lyfta in de externa effekterna i marknadssystemet genom skatter och avgifter på det som är miljökadligt. Teknikutveckling är central, men tekniken kan inte utvecklas i ett vakuum. En stor del av teknikutvecklingen sker i det vardagliga arbetet med att effektivisera och rationalisera. För att den processen ska komma i gång när det gäller alternativa energikällor eller sparande måste det finnas riktiga, långsiktigt fungerande marknader där man säljer till riktiga konsumenter och producerar i konkurrens för att tjäna pengar. Den här processen kommer inte i gång så länge man kan köpa fossila bränslen till lågt pris.

Nu säger folk att det här problemet är globalt. Det spelar ingen roll vad vi gör. Men problemet är också akut! Det finns en risk att det bästa blir det godas fiende. Vi kan inte sitta och vänta på att en världsregering ska införa en global koldioxidskatt eller på globala överenskommelser som styrs av den som vill minst.

Jag tror att vad ett litet land gör kan spela roll – som föredöme och som teknikutvecklare. Men, som jag sade, tekniken utvecklas bara om det finns en marknad. Jag önskar att vi i Sverige i framtiden kan säga: Vi har så här höga miljöskatter. Det har lett till omställningar i transport-, produktions- och uppvärmningssystem och de här tekniska lösningarna används i praktiken. Våra utsläpp per person är låga. Visst kostar det oss en hel del, transportererna är dyrare och lönerna är lägre än de annars kunde ha varit, men vi lever ändå ganska bra.

Därför tycker jag att det är bra att man har höjt koldioxidskatten även om man gärna hade kunnat gå längre på en gång.

Låt oss slutligen gå till den korta sikten. Det går bra för ekonomin, väldigt bra, men det är knappast regeringens förtjänst. Tillväxten och de goda statsfinanserna är i allt väsentligt konjunkturbetingade. Vi vet att budgetsaldot är mycket konjunkturkänsligt. Men jag tror att de utbudsstimulerande åtgärderna har skapat förutsättningar för en längre period av växande sysselsättning utan inflation.

Den största risken i nuvarande läge är att det uppstår brist på arbetskraft och lönestegringar i vissa sektorer, som leder till kompensationskrav. Det blir en kapplöpning om lönerna som sätter stopp för sysselsättningsökningen. Internationella studier visar att i länder med starka fackföreningar är graden av koordinering i lönebildning en mycket viktig faktor som påverkar jämviktsarbetslösheten. En överhettning på arbetsmarknaden kan hota den nuvarande koordineringen kring industriavtalen.

Enligt regeringens egen bedömning går vi mot en ganska het arbetsmarknad nästa år. Alltså borde finanspolitiken vara restriktiv. Hur är det med det? Ja, den direkta effekten av åtgärderna på den offentliga sektorns finansiella sparande är enligt finansdepartementet minus 5 miljarder kr. Det är inte mycket, 0,1 procent av BNP. Det strukturella (konjunktursensade) finansiella sparandet minskar från 2,2 till 2 procent av BNP. Enligt dessa konventionella mått är finanspolitiken en aning expansiv.

Men vid närmare eftertanke tror jag inte att den här budgeten är särskilt expansiv. Skärpta bidragsregler och minskad ersättning till deltidsarbetslösa påverkar hushåll med relativt små marginaler som inte har något sparande att ta av. Incitamenten att spara ökar

när självriskerna i försäkringssystemen ökar. Förstärkt jobbavdrag höjer visserligen inkomsterna procentuellt sett mest för dem som har låga löner, men det tillfaller också dem som har bra löner och kan spara en del av pengarna. Den som har 15 år kvar till pensionen borde spara ungefär halva jobbavdraget. De som äger dyra villor kommer inte att spendera alla pengar de tjänar när fastighetsskatten sänks.

Så jag tror inte att den här budgeten är särskilt expansiv och eldar på konjunkturen. Borde den ha varit mer åstramande? Jag tycker att det är väldigt svårt att bedöma. Att göra konjunkturprognoser är inte precis min komparativa fördel här. Jag tror dock att man kan vara ganska optimistisk när det gäller utvecklingen av den potentiella produktionen, jämviktsproduktionen. De utbudsstimulerande åtgärderna bör ha betydande effekter. En budget som ökar den potentiella produktionen, och snarast dämpar efterfrågan, verkar rätt rimlig i nuvarande konjunkturläge.

REFERENSER

Carlsson, M, S Eriksson och N Gottfries (2006), "Testing Theories of Job Creation: Does Supply Create Its Own Demand?", Working Paper 2006:7, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

Forslund, A, N Gottfries och A Westermark (2007), "Prices, Productivity, and Wage Bargaining in Open Economies", under utgivning i *Scandinavian Journal of Economics*.

Holmlund, B och P Lundborg (1988), "Unemployment Insurance and Union Wage Setting", *Scandinavian Journal of Economics*, vol 90, s 161-172.

Holmlund, B och P Lundborg (1989), "Unemployment Insurance Schemes for Reducing the Natural Rate of Unemployment", *Journal of Public Economics*, vol 38, s 1-15.

Nickell, S, L Nunziata och W Ochel (2005), "Unemployment in the OECD Since the 1960s. What Do We Know?", *Economic Journal*, vol 115, s 1-27.

Vetenskapliga rådet för klimatfrågor (2007), *Vetenskapligt underlag för klimatpolitiken*, Miljöförhållningsberedningens rapport 2007:03.

Robert Bergqvist

Jag vill först tacka för möjligheten att få komma hit och diskutera en purfärsk budget med finansministern. Jag tänkte ta upp de globala och inhemska utmaningar som finns för svensk ekonomi och hela politiken framöver. Det är förstås spännande att möta finansministern i det här forumet. Vi har tidigare jobbat tillsammans på SEB då Anders Borg var ansvarig för Ekonomisk analys och prognosmakare. Vi hade våra duster, kan jag konstatera. Därutöver har vi ytterligare en gemensam nämnare i att vi båda kommer från Norrköping.

Låt oss börja med att titta på hur situationen ser ut i dagsläget och sätta det hela i sitt sammanhang. Anders Borg har redan varit inne på det. Jag har haft förmånen att jobba på Riksbanken i tio år och det var under en period som var ganska turbulent. Vi hade under 1980-talet en situation då vi byggde upp stora obalanser och stora spänningar i det ekonomiska systemet. Vi fick vara med och ta hand om detta på Riksbanken och städa upp efter låne- och köpfesten.

Den finanspolitik vi hade i det läget tycker jag var lite väl lättsinnig. Vi hade inget tydligt ramverk som kunde hålla ordning på statsfinanserna. Dessutom kryddade vi det med olika typer av avregleringar som kanske inte kom vid den absolut bästa tidpunkten. Det här gav upphov till kreditförluster, bankkriser, likviditetskriser. Man börjar nästan känna igen situationen med den händelseutveckling vi har i dagsläget.

Jag ska inte på något sätt sätta Riksbanken i någon ljusare dager heller, för Riksbanken gjorde också en del misstag i det läget, även om vi var ganska rejält bakbundna av fastkurspolitiken. Men då hade vi ett läge där vi hade oss själva att skylla för de problem som skapades. Jag tror att vi på Riksbanken kanske inte riktigt såg krafterna i de problem som sedan skulle blomma ut.

I dag, 15 år senare, befinner vi oss i ett stabilt ekonomiskt läge, men vi har fortfarande stora internationella orosmoln som det krävs ganska starka lungor för att blåsa bort. Det är dels kreditorer just nu, dels inflationstrycket eller kostnadstrycket generellt sett.

Vår bedömning jämfört med den som Anders Borg har presenterat i budgeten är att vi är lite mer pessimistiska vad gäller konjunkturen framöver. Det är inte några stora skillnader, men vi tror att kostnadstrycket och kreditorer kan komma att sätta större avtryck än vad regeringen ger uttryck för i sin budget.

Låt oss titta på kreditorer. Det är ganska allvarligt att den delvis har förlamat delar av det finansiella systemet som är väldigt viktigt för en väl fungerande ekonomi. Vi har sett tendenser som drar fram minnesbilder från slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Jag har bitvis varit ganska orolig för situationen i världsekonomin.

Det är svårt att överblicka exakt var vi kommer att landa. Men vi ser att det fortfarande är stor osäkerhet i den amerikanska konjunkturen och på den amerikanska bolånemarknaden. Vi kan också konstatera att det finns mycket stora kreditexponeringar i många portföljer som måste anpassas. Och vi kan konstatera att det är många bolåneinstitut som kanske får problem med att låna pengar, vilket kan skapa nya likviditetskriser.

Både centralbanker och regeringar har reagerat på detta för att mildra effekterna, men vår slutsats är ändå att man ska vara försiktig med att blåsa faran över för snabbt. Vi tror att oron kommer att bita hårdare.

Med detta som bakgrund kan vi ställa oss frågan varför regeringen tror att Riksbanken, på samma sätt som vår budgeten sa, ska fortsätta höja räntan lite mer än de flesta andra räknar med.

Den andra problemställningen är förstås kostnadstrycket. Produktivite-

ten har gått ner och har, som regeringen också räknar med, parkerat på något lägre nivå. Många företag står nu inför situationen att antingen höja priserna för att kompensera för kostnadstrycket eller skära i vinstmarginalerna. När det gäller konjunkturen finns tendenser att inflationstrycket kan öka framöver. Det verkar också vara regeringens bedömning med tanke på de inflationsprognoser som presenterats.

Å andra sidan är jag inte jätteorolig. Om man går till företagen och frågar hur de ser på läget och vad de har för prishöjningsplaner kan man säga att det finns prishöjningar med i bilden, men de är fortfarande ganska måttliga. Men vi ser i alla fall ett kostnadstryck på väg upp som man måste ha med i den totala ekonomiska bilden.

Den globala tillväxten har varit väldigt stark. Vi har haft de högsta tillväxttalen på 30-35 år. Tillväxten har varit stimulerad av att vi har haft låga räntor, mycket pengar ute i systemet och stigande tillgångspriser. Den inbromsning vi nu ser och som förhoppningsvis blir kontrollerad är egentligen ganska bra i och med att vi kommit upp i mycket höga tillväxtnivåer. Frågan är om det kan bli en kontrollerad inbromsning eller om riskerna är betydligt större.

Många företag är benägna att göra stora investeringar, även om aktiviteten kommer att gå ned. Här är det viktigt att fundera på var investeringarna kommer att hamna. Bli det i Sverige eller kanske någon annanstans? Frågan är vad det krävs för klimat för att investeringarna ska fortsätta vara stora även i Sverige.

Det som är positivt är den utveckling vi sett på arbetsmarknaden globalt. Det är inte bara Sverige som har ett starkt tryck på arbetsmarknaden, utan de flesta länder, t ex USA och Japan. Det finns visserligen frågetecken kring USA men arbetsmarknaden där är fortfarande fortsatt stark. I vår omedelbara när-

het har Norge den lägsta arbetslösheten på 20 år. Danmark noterar 30-årslägsta. Vi som bank har verksamheter i Baltikum och vi har nu problem med att hitta personal där.

Det positiva med detta är att stora arbetskraftsreserver, inte minst i Östeuropa men också i Asien, har kunnat tas i produktion. Det är fler människor som fått inkomster och en ökad välfärd. Det borde också i förlängningen ge en ökad politisk stabilitet.

Baksidan av myntet är att vi har en synkroniserad stark global efterfrågan på arbetskraft. Tidigare har vi haft utbuds- och efterfrågeöverskott i vissa länder som genom migration har kunnat flyttas mellan länder. Men när det är en stark arbetsmarknad på de flesta håll, blir arbetsmarknadsproblemet lite mer allvarligt och ansträngt, och då ställs högre krav på utbudssidan.

Sveriges resultat- och balansräkning ska jag egentligen inte säga så mycket om. Man kan bara konstatera att det ser fortsatt väldigt bra ut för Sverige och det måste vara ett kalasläge att vara finansminister. Oppositionen borde vara ganska avundsjuk på det läge som just nu råder. Anders Borg var inne på att de flinande 25-åringar som vi hade för 15 år sedan nu är borta. De är mer tunnhåriga och de flesta har inte heller hästsvans. Det är ett annat klimat nu.

I går kväll kom jag tillbaka från en resa där jag träffat en del utländska kunder. Många tycker att Sverige är ganska tråkigt och det är så en finansminister vill ha det. Men för oss på finansmarknaden är det kanske inte jättekul, vi vill se mer rörelser. Men man märker också att Sverige inte heller är ointressant i utlandets ögon. Man följer med stort intresse det regeringen genomför. Man är visserligen lite osäker på var det landar, men det finns en positiv syn på Sverige. Vi märker också att det i dag är mer långsiktiga finansiella investerare som kom-

mer in jämfört med de mer kortsiktiga aktörerna tidigare.

När det gäller budgeten är min nyfikenhet lite mer framåtblickande än fokuserad på dagens budget. Precis som mina kunder tycker jag att det ska bli otroligt intressant att se effekterna av den politik som regeringen nu kommer att genomföra, med alla förändringar för att påverka incitamenten att öka arbetskraftsutbudet och minska olika typer av marginal- och tröskeeffekter på arbetsmarknaden.

I jämförelse med många andra länder som också har en stark arbetsmarknads-situation är det inte många regeringar som utnyttjar tillfället. I stället är risken stor att man lutar sig tillbaka och tycker att det går så bra att vi inte behöver göra någonting. Jag måste berömma regeringen som inte lutar sig tillbaka utan försöker genomföra en aktiv politik.

Jag tror att regeringen kommer att lyckas, dvs att ekonomin kommer att fungera bättre på ett par års sikt. Men det är mer osäkert när effekterna slår igenom, inte minst vad gäller arbetskraftsutbudet. Jag är även lite förvånad över den prognos regeringen gjort för arbetsutbudet. Den är ganska måttlig. Det är en ganska stor ökning i år med 1,3 procent, men sedan är den fallande de närmaste åren. Jag tycker att regeringen borde vara besviken på sin egen profil med tanke på det man faktiskt genomför.

Anders Borg var inne på dynamiska effekter. De orden gör mig rädd för de antyder överoptimism som oftast leder till problem. Här finns en osäkerhet när man ser till de positiva effekterna av det som genomförs. Vi får en finanspolitisk expansion som kommer först och så kommer utbudseffekterna först senare. Om vi blickar framåt och närmare valet ökar riskerna att vi får en expansiv finanspolitik, på grund av den politiska logiken med en koalitionsregering och

med väldigt starka statsfinanser. Då kan huvudvärken bli lite större. Kanske får vi en konjunktur framöver som blir svagare än väntat. Då blir förstås problemet mindre.

När det gäller de stora överskotten i statsfinanserna har jag gett uttryck för att man ska vara försiktig med att spendera pengar, men var går gränsen? Man kanske ska ha ett högre överskottsmål än 1 procent? Eller vi kanske måste genomföra större skattesänkningar? Är det inte så att Sverige har för höga skatter? Någonstans borde det finnas en gräns. Vi har diskuterat Riksbankens penningpolitik mycket. Jag har anklagat Riksbanken för att inte bedriva symmetrisk penningpolitik. Man kan ställa frågan till finansministern med tanke på det faktum att vi har så stora överskott. Är det egentligen bra?

Anders Borg

Jag tycker att det är bra.

Robert Bergqvist

Min sista fundering gäller riksbanksspåret. Man kan ställa sig frågan vilket ansvar finansministern och regeringen har för kredittillväxt och husmarknad. Nu har vi fått en skattesänkning på fastighetsmarknaden. Det sker i ett läge då vi redan har ett bra tryck på fastighetsmarknaden. Ska inte finanspolitiken stötta Riksbanken mer i det här läget och försöka underlätta för Riksbanken att bedriva sin inflationsmålspolitik?

För att sammanfatta: Jag tycker att regeringen tar lite väl lätt på den nuvarande kreditoron. Jag tror att vi kommer få se en något sämre ekonomisk utveckling framöver än vad budgeten anger. Vi noterar att budgeten är något expansiv. Men med tanke på överskotten är det ingenting som oroar oss i någon större utsträckning. De stora utmaningarna ligger längre fram, i den finanspolitiska profilen och opinionsläget. När vi kom-

mer närmare valet tror vi att regeringen kommer att spendera mer pengar.

Avslutningsvis ska man ha i åtanke att Sverige är en liten ekonomi i en internationell miljö. Vi är väldigt beroende av vad som händer i vår omvärld också vad gäller den ekonomiska politiken. Skatterna kommer säkert att utsättas för än mer konkurrens framöver, inte minst företagskatterna.

Rekommendationen är att ändå vara mycket försiktig med statsfinanserna framöver.

Anders Borg

Litet tillspetsat skulle man kunna säga att det enda roliga med finanspolitiken i det här landet är finansministerns frisyra. Det är så det ska vara. Det ska vara ett så trist och tråkigt ämne för de place-rare på de finansiella marknaderna som är ute efter att göra vinster på kortsiktiga svängningar att det ska vara svårt att samla till några större kundmöten i London eller New York för att tala om riskerna i svensk finanspolitik.

Låt mig säga några ord om detta med koalitionsregering. Jag har en väsentligt lättare arbetsuppgift än vad finansminister Anne Wibble hade. Det sammanhänger med ett antal faktorer. En är att i den här regeringen ligger ansvaret för en betydande andel av utgifterna på samma parti som har ansvaret för den ekonomiska politiken. Ni har säkert noterat att socialförsäkringar, arbetsmarknadspolitik och pensioner alla är poster som ligger hos moderata statsråd. Det gör även rättsväsendet och försvar. Det är alltså en mycket stor andel av de tunga och svåra besluten som det största partiet ska bära. Det tycker jag är en rimlig bördefördelning. Moderaterna är huvudansvariga för resultatet av den ekonomiska politiken eftersom vi är det stora partiet i alliansregeringen. Då är det också rimligt att vi bär en ganska stor del av bördan för de tunga utgiftsbesluten.

Det är rimligt att det ska vara så, men det betyder också att det är lättare att sköta en del av budgetdiskussionerna. Att förhandla med en fackminister är aldrig enkelt, men det underlättar om eventuella konflikter inte tolkas som att de har med partipolitiska skiljaktigheter inom koalitionen att göra, utan mer med sakliga termer. Det kan också bli en annan typ av diskussioner. Jag ska ge en eloge till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin och socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrsson. Det kan vara första gången vi har fackministrar inom dessa ansvarsområden som på ett konstruktivt sätt bidragit till diskussioner som handlar om att minska utgifterna och reformera illa fungerande socialförsäkringssystem. Det är någonting rätt unikt och det är en betydande förskjutning.

Det är vidare en fördel att jag är finansminister med ansvar för både skatter och utgifter. Det finns en risk att en skatteminister fäster stor vikt vid olika särintressens krav på skattesänkningar och mindre vikt vid allmänintresset av uthålliga offentliga finanser.

Dessutom är det av stor vikt att våra partiledare Göran Hägglund, Lars Leijonborg, Maud Olofsson och Fredrik Reinfeldt har liknande erfarenheter av den ekonomiska politiken. Partiledarna i alliansregeringen minns 1980- och 1990-talen. De var med under de åren och deras vilja och förmåga till ansvarsstagande är mycket stor. Att föra budgetförhandlingar låter väldigt vetenskapligt och exakt när vi säger att vi kämpade för att komma upp till 75 procents finansiering av åtgärder som ökar arbetsutbudet och 100 procents finansiering av andra reformer. Vad det i praktiken handlar om är att man aldrig viker från målet om att föra en ansvarsfull politik.

Förhandlingar handlar om fördelning, men i slutändan har alla partier i alliansen uppträtt på ett mycket

ansvarsfullt sätt. Alla partiledarna har i slutändan varit beredda att vara med och bära bördorna för att vi gemensamt ska kunna föra en ansvarsfull finanspolitik. Det är i grunden en skillnad mot hur tidigare koalitionsregeringar har fungerat och inte har förmått föra en ansvarsfull finanspolitik – man har varit där förr, just därför vill man inte hamna där igen.

Jag skulle vilja göra några kommentarer kring det Nils Gottfries sa. Det ligger en del i det han säger, särskilt, om det är tillåtet att skämta litet, när det gäller den första delen där han berömde oss. Den delen tänkte jag inte utveckla några synpunkter på, även om jag tycker att det är ett väldigt intressant forskningsprojekt att utvärdera hur stora de strukturella sysselsättningseffekterna blir.

Låt mig också säga några ord om vårdnadsbidraget. Jag har hållit på med den diskussionen i många år, eftersom jag var med och förhandlade även om det förra vårdnadsbidraget. Jag kan ge ett par argument varför det här förslaget till vårdnadsbidrag är bättre konstruerat och har en mindre negativ effekt på svensk ekonomi än det som genomfördes 1994. Det förra vårdnadsbidraget var villkorat mot att man inte arbetade. Det här förslaget är bara villkorat på att man inte utnyttjar offentlig barnomsorg. De som kan familjeekonomi vet hur familjer försöker lösa barnomsorgen på bästa sätt. Ofta blir det informella lösningar: det är mormor och svärföräldrar och man jobbar ihop med någon granne som hjälper till. En del av det är samhälls-ekonomiskt optimalt. Utifrån denna utgångspunkt är en viktig skillnad mot förslaget som genomfördes 1994 att detta förslag inte är villkorat på ett utträde från arbetsmarknaden. Erfarenheterna från Norge tyder på att det har en annan effekt när man bara villkorar på att man inte utnyttjar offentlig barnomsorg.

Dessutom har regeringen, till skillnad från förra gången, valt ganska

strikta regleringar av i vilken mån vårdnadsbidraget kan kombineras med andra inkomstförsämringar. Nu kommer vårdnadsbidraget inte att kunna kombineras med arbetslöshetsförsäkring, föräldraförsäkring, sjukpenning och förtidspension.

Det är också viktigt att påpeka att regeringen kombinerar förslaget om vårdnadsbidrag med en jämställdhetsbonus. Erfarenheterna från föräldraförsäkringen är att vi har kvardröjande löneskillnader mellan män och kvinnor som sammanhänger med att kvinnor tar större ansvar i hemmen. Männen tar inte det ansvar de ska för små barn, utan det är vanligt att man återgår till traditionella könsroller i familjen när barnen kommer. En bidragande orsak till det är föräldraförsäkringen. Vi har haft en hög föräldraförsäkring under lång tid. Det finns indikationer som tyder på att en generell föräldraförsäkring är bra om tidsperioden är lite kortare. En lång föräldraförsäkring riskerar att få negativa effekter på både arbetsutbud och jämställdhet när det gäller lönen.

Vad gör man åt det? Ett alternativ hade kunnat vara att förkorta tidsperioden med föräldraförsäkring, men det föreslår inte regeringen. Jämställdhetsbonus har samma effekt. Jämställdhetsbonusen har förutsättningar att ge incitament för att kvinnor ska förstärka sin ställning på arbetsmarknaden och för män att ta ett större familjeansvar.

Därtill kommer att regeringen föreslår andra åtgärder som är jämställdhetsbefrämjande, såsom jobbskatteavdraget, som både minskar tröskeeffekten och margineffekten och därför styr mot mer jämställdhet. Jag är övertygad om att när vi utvärderar de samlade effekterna kommer det att finnas positiva effekter på både arbetsutbudet och jämställdheten, framför allt i kombination med jämställdhetsbonusen.

Låt mig också säga några saker om

fastighetsskatten. Man kan naturligtvis värdera de olika modeller som har remitterats av regeringen. Jämfört med alternativet med 30 procents kapitalvinstskatt och 4 500 kr i lägsta avgift, finns det fördelar med den modell vi valt. Regeringens lösning innebär en väsentligt mindre höjning av kapitalvinstskatten. Förslaget innehåller också en sänkning av boendebesattningen från 1 till 0,75 procent av taxeringsvärdet även under maxavgiften på 6 000 kr, vilket är fördelningspolitiskt viktigt. Vi sänker också, vilket är ännu viktigare fördelningspolitiskt, skatten för hyresfastigheter, vilket har en god fördelningspolitisk träffsäkerhet.

Finansdepartementet har analyserat hur kapitalvinstbesattningen påverkar rörligheten på arbetsmarknaden. Slutsatsen är – det finns fyra eller fem studier, men de är rätt osäkra – att det snarare är fördelningen mellan hyresrätter och bostadsrätter som driver rörligheten på arbetsmarknaden än kapitalvinstbesattningen. Att en höjning med två procentenheter skulle ha stor negativ effekt på rörligheten tror jag inte riktigt på. Den höjningen med 10 procentenheter som genomfördes 2001 förefaller inte ha haft dramatiska effekter på rörligheten på bostadsmarknaden.

Frågan om utestående och framtida uppskov är viktig för värnandet av de offentliga finanserna. Regeringen föreslår att uppskov räntebeläggs och att ett tak sätts för uppskoven. Det säkrar med stor säkerhet en mycket stor utestående fordran som staten har. Det finns en betydande risk att pengarna vandrar till Spanien eller andra EU-länder med hjälp av skentransaktioner eller på annat sätt försvinner. Genom räntebeläggnings och taket säkrar vi en betydande del av skatteintäkterna.

Jag hade inte varit beredd ta bort uppskoven helt. Det gjordes i den stora skattereformen och många av er vet vad

som hände. Bo Lundgren var skatteminister och fick hantera de problem som uppstod. Skatteuppskoven återinfördes därför att skatten uppfattades som en renodlad flyttskatt. Därför fungerar inte heller Skatteverkets förslag att finansiera lägre reavinstskatt med att avskaffa uppskovsrätten.

Jag har mycket stor respekt för Skatteverket, men det var inte ett rimligt förslag att ersätta räntebeläggning med en amortering. Det är inte ett statsfinansiellt rimligt förhållningssätt, eftersom det skulle vara likvärdigt med att man föreslår sin bank att räntan på bolånen ersätts med amorteringar. Skatteverkets förslag att ta bort uppskoven skulle bli en dramatisk flyttskatt och det skulle få statsfinansiella effekter som jag inte skulle vara beredd att ta ansvar för.

Det ligger mycket i Nils Gottfries kommentar om energipolitiken. Jag tror att de mest effektiva styrmedlen är koldioxidskatter och utsläppshandelsrätter. Det resonemang som Nils Gottfries förde om planekonomi brukar jag anföra vid Ekofinmöten. Några av mina kollegor har en tendens att vilja använda energipolitiken som ett nytt sätt att reglera näringslivet. Jag tror i stället på direkta ekonomiska styrmedel, som koldioxidbeskattning.

Så några ord om den ekonomiska utvecklingen på kort sikt. Frågan om när effekterna av utbudsåtgärder kommer är naturligtvis en tiotusen kronorsfråga i det här läget. Hur ska man veta något om det med säkerhet? Jag kan gå på två personliga erfarenheter. Den ena är min egen utifrån vad som hände 1992 och 1993 när vi gjorde förändringar av karensdagar och sjukskrivningar. Då var erfarenheten att effekten kom snabbt, förmodligen delvis som en signaleffekt enbart i och med att förändringarna aviserades. Den andra erfarenheten är det som nu sker i Tyskland. Jag var i Tyskland i våras där en socialdemokratisk re-

gering, i februari 2006, genomfört förändringar som innebär att ersättningen i a-kassan begränsas till 65 procent av den tidigare inkomsten i 12 månader. Bland tyska ekonomer och experter var bilden att man på den tyska arbetsmarknaden redan nu kan se effekten av åtgärderna, i termer av lägre arbetslöshet.

Budgetpropositionen är baserad på försiktiga beräkningar. Jag är övertygad om att politiken i grunden har större effekter än vi räknar med. En budget ska dock vara beräknad med försiktighet. Det har gjorts ordentliga utvärderingar, bl a av ECB, IMF och OECD, av våra budgetprognoser. Finansdepartementet gör, i jämförelse med andra länders finansdepartement, bra beräkningar, men utvärderingar visar att prognoserna också på marginalen är åt det försiktiga hållet. Det finns fördelar med det och det är helt klart bättre än motsatsen. Jag är inte beredd att basera en ekonomisk politik på att vi lägger oss i toppen av de elasticitetsintervall som finns i forskningslitteraturen. Vi ska i så fall bli positivt överraskade av att det blir mer skatteintäkter och att ekonomin går bättre. Om inflationsbenägenheten minskat och lönerna inte stiger lika snabbt som tidigare när arbetslösheten minskar kan man realisera vinsterna. Den första beräkningen måste alltså vara försiktig.

Är en underfinansiering med tre miljarder kr att betrakta som en expansiv budget? Jag har svårt att se det. Som jämförelse har regeringarna sedan 1998 underfinansierat med i genomsnitt 25 miljarder kr per år. Vi väljer alltså i ett läge med mycket starka statsfinanser och god konjunkturutveckling att i allt väsentligt finansiera och i större utsträckning än vad som gjordes t ex 1997 och 1999. Bosse Ringholm kritiserade mig i riksdagen. Hans sista budgetproposition innehöll en underfinansiering på 35 miljarder kr i ett läge när överskotten uppgick till 0,4 procent av BNP och av-

vikelsen från överskottsmalet var på 1,6 procent.

Ränteprognosen, som nämndes, ska inte ses som en rekommendation. Jag har naturligtvis inga som helst synpunkter på Riksbankens penningpolitik. Det vore mig främmande. Prognoserna görs av tjänstemännen på departementet. Utan ränteprognoser skulle vi helt enkelt inte ha något att beräkna våra skuldräntor på.

Apropå kreditåtstramningen: kreditrisker ska man aldrig ta lätt på, men jag upplever inte att vi har en *allmän* kreditåtstramning. När man pratar med folk i näringslivet upplever de inte att det är en åtstramning för deras del. Det är i huvudsak en åtstramning för riskkapitalister och finansiella placerare. Med den höga

räntabilitet och den goda avkastning på produktionen vi för närvarande har – flera företag har nått sin högsta räntabilitet någonsin – borde det kunna finnas utrymme för att klara en viss åtstramning. Vi har skruvat ned våra prognoser och vi kommer noga följa utvecklingen. Vi ska inte begå misstaget att avfärda oron med att det alltid ”kan bli värre”, men just nu är min, Riksbankens och Finansinspektionens bedömning att det finansiella systemet är stabilt.

Gabriel Urwitz

Jag tror, mina damer och herrar, att vi tyvärr måste bryta. Jag vill tacka finansministern, Nils Gottfries och Robert Bergqvist. Jag beklagar, men vi hinner inte med några ytterligare frågor.